

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Milana Deáka a JUDr. Jany Cisárovej v právnej veci navrhovateľky **A. V.**, bývajúcej R., zastúpenej Mgr. J. M., advokátom v L., proti odporcovi **R. Š.**, bývajúcemu R., **o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 21C 85/2008, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. apríla 2009 sp. zn. 12Co 99/09, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľky **z a m i e t a**.

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Lučenec (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 6. februára 2009 č. k. 21C 85/2008 – 150 vyslovil, že „zrušuje podielové spoluvlastníctvo účastníkov konania k hodnote členského podielu na meno odporcu v S. tak, že výlučným vlastníkom hodnoty členského podielu sa stáva odporca, ktorý je povinný zaplatiť navrhovateľke 4 979,08 € v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku“. Zároveň zamietol návrh v časti o zrušení podielového spoluvlastníctva k motorovému vozidlu zn. Škoda Fabia EČ X a sedacej súprave pozostávajúcej z gauča a dvoch kresiel a zaplatenie 2 655,51€. Odporcovi uložil povinnosť

zaplatiť navrhovateľke náhradu trov konania 306,72 € a tiež povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa náhradu trov konania 19,75 €, v oboch prípadoch do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vyhovujúci výrok vo veci samej odôvodnil právnym názorom o vzniku podielového spoluvlastníctva účastníkov k hodnote členského podielu v stavebnom bytovom družstve, vychádzajúc zo zistenia, že účastníci konania žili ako druh a družka a za prevod členských práv a povinností (v dôsledku ktorého sa stal odporca členom družstva a nájomcom dvojizbového bytu s príslušenstvom na prízemí bytového domu číslo popisné X, blok D v R.; navrhovateľka ako družka a P. F. - dcéra navrhovateľky boli evidované len ako spolubývajúce osoby) zaplatili koncom roku 2003 predchádzajúcim členom a nájomcom družstevného bytu 280 000 Sk (navrhovateľka 150 000 Sk a odporca 130 000 Sk); spoluvlastnícky podiel u účastníkov ustálil v takom pomere, v akom sa podieľali na vyplatení ceny členského podielu.

Krajský súd v Banskej Bystrici (odvolací súd) na odvolanie odporcu proti vyhovujúcemu výroku vo veci samej rozsudkom z 30. apríla 2009 sp. zn. 12 Co 99/09 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým zrušil podielové spoluvlastníctvo účastníkov k hodnote členského podielu na meno odporcu v S. a ktorým určil odporcu výlučným vlastníkom hodnoty členského podielu s povinnosťou zaplatiť navrhovateľke 4 979,08 €, tak, že návrh zamietol (§ 220 O.s.p.). Zároveň zrušil výrok rozsudku súdu prvého stupňa povinnosti odporcu zaplatiť na účet súdu prvého stupňa náhradu trov konania 19,75 €. Odporcovi právo na náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd uzavrel, že súd prvého stupňa rozhodol na základe nesprávneho právneho názoru, keď hodnotu členského podielu odporcu v stavebnom bytovom družstve považoval za vec, ktorá môže byť v spoluvlastníctve. Spoluvlastníctvo k členskému podielu odporcu v stavebnom bytovom družstve žiadnym spôsobom nevzniklo a vzniknúť nemohlo, pretože žiadny právny predpis vznik spoločného vlastníctva neumožňuje; v tejto spojitosti poukázal aj na § 136 a § 833 Občianskeho zákonníka a na práva, ktoré vyplývajú z uzavretia manželstva vo vzťahu k členstvu v družstve a nájmu družstevného bytu. So zreteľom na výsledok sporu zrušil výrok rozsudku súdu prvého stupňa o povinnosti odporcu nahradiť trovy konania štátu a odporcovi, hoci bol v konaní úspešný, právo na náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že si ich nevyčísлил.

Proti tomuto zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka, ktorá navrhla napadnutý rozsudok zmeniť a zrušiť podielové spoluvlastníctvo účastníkov konania k hodnote členského podielu na meno odporcu v S. tak, že výlučným

vlastníkom hodnoty členského podielu sa stane odporca, ktorý je povinný zaplatiť navrhovateľke 4 979,08 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Ako dovolací dôvod uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), pokiaľ ide o posúdenie spoluvlastníctva k členskému podielu v S. S právnym názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého tým, že navrhovateľka poskytla odporcovi finančné prostriedky na zaplatenie odstupného za prevod členských práv a povinností, nedošlo k vzniku spoluvlastníctva účastníkov k členskému podielu v S., nesúhlasila a stotožnila sa s právnym názorom súdu prvého stupňa. Zároveň tvrdila, že odporca vyhral vďaka podplateniu súdu, čo vyvodzovala z toho, že o výsledku odvolacieho súdu mal vedieť už dva týždne pred jeho samotným písomným doručením.

Odporca sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p.

Dovolateľka z týchto väd namietala vadu podľa § 237 písm. g/ O.s.p. (že rozhodoval vylúčený sudca, resp. vylúčení sudcovia), keďže tvrdila, že odporca „vyhral vďaka podplateniu súdu“. Pokiaľ navrhovateľka namietala tento dovolací dôvod - že rozhodol vylúčený senát odvolacieho súdu, uvedúc v tejto spojitosti, že nemá síce priame dôkazy o podplácaní, odporca mal však dva týždne pred písomným doručením rozhodnutia vedieť o výsledku sporu, tak samotné takéto tvrdenie nedokladá žiadnu skutočnosť, že o veci rozhodoval vylúčený sudca, resp. vylúčení sudcovia príslušného odvolacieho senátu. Rovnako ani obsah spisu neposkytuje žiadne indicie o naplnení tohto dovolacieho dôvodu. Dovolací súd dáva ešte do pozornosti (poznámenáva), že z obsahu spisu vyplýva, že právna zástupkyňa navrhovateľky - advokátka JUDr. S. M. písomným podaním z 27. apríla 2009 (č. l. 166 spisu) ospravedlnila svoju neúčast' ako aj neúčast' navrhovateľky na pojednávaní odvolacieho súdu 30. apríla 2009 a súhlasila, aby pojednávanie prebehlo v ich neprítomnosti. Podľa obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom 30. apríla 2009 na toto pojednávanie sa navrhovateľka a jej zástupkyňa skutočne nedostavili, pojednávania sa však zúčastnil odporca. Je preto zjavné, že odporca nadobudol bezprostrednú vedomosť o výsledku odvolacieho konania už 30. apríla 2009 (z rozsudku vyhláseného a odôvodneného na tomto pojednávaní) a tento výsledok sa teda nedozvedel iba dodatočne (neskôr) – ako tomu bolo u navrhovateľky – až z doručeného písomného rovnopisu rozsudku odvolacieho súdu.

Podľa dovolacieho súdu navrhovateľka nedôvodne namietala dovolací dôvod v zmysle § 237 písm. g/ O.s.p., pričom ani existencia niektorej z ďalších vád uvedených v § 237 O.s.p. nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Prípustnosť dovolania navrhovateľky, ktoré v danom prípade smeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vyplýva preto len z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy dovolateľka nenamietala a ani dovolací súd jej existenciu z obsahu spisu nezistil.

Dovolateľka namietala, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), pokiaľ ide o existenciu, resp. vznik spoluvlastníctva k členskému podielu v S.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 118 ods. 1 Občianskeho zákonníka, predmetom občianskoprávných vzťahov sú veci, a pokiaľ to ich povaha pripúšťa, práva alebo iné majetkové hodnoty.

Podľa § 119 ods. 1 Občianskeho zákonníka, veci sú hnutel'né alebo nehnuteľné.

Nehnutel'nosťami sú pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom (§ 119 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 700 ods. 3 Občianskeho zákonníka, pri družstevnom byte môže spoločný nájom vzniknúť len medzi manželmi.

Podľa § 703 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak vznikne len jednému z manželov za trvania manželstva právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu, vznikne so spoločným nájomom bytu manželmi aj spoločné členstvo manželov v družstve; z tohto členstva sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne.

Podľa § 705 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak nadobudol právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu jeden z rozvedených manželov pred uzavretím manželstva, zanikne právo spoločného nájmu bytu rozvodom; právo užívať byt zostane tomu z manželov, ktorý nadobudol právo na nájom bytu pred uzavretím manželstva. V ostatných prípadoch spoločného nájmu družstevného bytu rozhodne súd, ak sa rozvedení manželia nedohodnú, na návrh jedného z nich o zrušení tohto práva, ako aj o tom, kto z nich bude ako člen družstva ďalej nájomcom bytu; tým zanikne aj spoločné členstvo rozvedených manželov v družstve.

Podľa § 706 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ak zomrie nájomca družstevného bytu a ak nejde o byt v spoločnom nájme manželov, prechádza smrťou nájomcu jeho členstvo v družstve a nájom bytu na toho dediča, ktorému pripadol členský podiel.

Podľa § 707 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak ide o družstevný byt, zanikne smrťou jedného z manželov spoločný nájom bytu manželmi. Ak sa právo na družstevný byt nadobudlo za trvania manželstva, zostáva členom družstva pozostalý manžel a jemu patrí členský podiel; na to prihliadne súd v konaní o dedičstve. Ak zomrel manžel, ktorý nadobudol právo na družstevný byt pred uzavretím manželstva, prechádza jeho smrťou členstvo v družstve a nájom družstevného bytu na toho dediča, ktorému pripadol členský podiel. Ak ide o viac predmetov nájmu, môže členstvo poručiteľa prejsť na viacerých dedičov.

Podľa § 714 Občianskeho zákonníka, zánikom členstva osoby v bytovom družstve zanikne jej nájom bytu. Nájomca družstevného bytu nie je povinný sa z bytu vysťahovať, dokiaľ mu nie je zabezpečený primeraný náhradný byt. Vrátenia členského podielu sa môže člen domáhať až po vysťahovaní z bytu, a to v lehote danej stanovami družstva.

Pojem členský podiel, ktorý používa Občiansky zákonník, vyjadruje členstvo v bytovom družstve a práva a povinnosti člena v družstve vrátane práva nájmu ako aj majetkový podiel.

Členský podiel je zakotvený aj v Obchodnom zákonníku.

Podľa § 223 ods. 2 Obchodného zákonníka, členský podiel predstavuje mieru účasti člena na družstve. Jeho výška sa určuje podľa pomeru členského vkladu k základnému imaniu družstva, ak stanovy neurčujú inak. Každý člen môže mať v družstve len jeden členský podiel. Výška členského vkladu sa môže pre jednotlivých členov určiť rozdielne, musí však byť vyjadrená kladným celým číslom, ak zákon neustanovuje inak. Celkový súčet menovitých hodnôt členských vkladov do družstva sa musí rovnať menovitej hodnote základného imania družstva.

Podľa § 230 Obchodného zákonníka, prevod práv a povinností spojených s členstvom v bytovom družstve na základe dohody nepodlieha súhlasu predstavenstva. Členské práva a povinnosti spojené s členstvom prechádzajú na nadobúdateľa vo vzťahu k družstvu predložením zmluvy o prevode členstva príslušnému družstvu alebo neskorším dňom uvedeným v tejto zmluve. Tie isté účinky ako predloženie zmluvy o prevode členstva nastávajú, len čo príslušné družstvo dostane písomné oznámenie doterajšieho člena o prevode členstva a písomný súhlas nadobúdateľa členstva.

Veci v právnom zmysle sú veci hnutel'né a nehnuteľné (porovnaj § 118 ods. 1, § 119 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka). *Členský podiel* je nesporne predmetom právnych vzťahov. Nejde tu však o vec, ale (berúc zreteľ na jeho majetkovú zložku) o majetok nehmotnej povahy; v zmysle § 118 ods. 1 Občianskeho zákonníka *je* členský podiel *inou majetkovou hodnotou*. Členský podiel v podielovom spoluvlastníctve, keďže nie je vecou, ale inou majetkovú hodnotu (kde vlastníctvo je pojmovovo vylúčené), byť nemôže.

Právna úprava určuje, že s výnimkou spoločného členstva manželov v bytovom družstve platí princíp individuálneho členstva v družstve. Nie je však vylúčené, že za určitých okolností sa členský podiel v bytovom družstve stane spoločným majetkom viacerých osôb (nepôjde tu však ani o spoločné členstvo v bytovom družstve a ani o spoločný nájom družstevného bytu). Účastníci tohto konania však manželmi neboli a nešlo v tomto spore ani o

druhý spomenutý prípad (spoločný majetok). V tejto spojitosti dovolací súd poukazuje na citované ustanovenie § 706 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak zomrie nájomca družstevného bytu a ak nejde o byt v spoločnom nájme manželov, prechádza smrťou nájomcu jeho členstvo v družstve a nájom bytu na toho dediča, ktorému pripadol členský podiel. Ak zomrel manžel, ktorý nadobudol právo na družstevný byt pred uzavretím manželstva, prechádza jeho smrťou členstvo v družstve a nájom družstevného bytu na toho dediča, ktorému pripadol členský podiel (§ 707 ods. 2 tretia veta Občianskeho zákonníka). Podľa § 700 ods. 3 Občianskeho zákonníka pri družstevnom byte môže spoločný nájom vzniknúť len medzi manželmi. Ak v konaní o dedičstve nedôjde medzi dedičmi k dohode o vyporiadaní dedičstva (§ 482 Občianskeho zákonníka), predmetom ktorého je členský podiel v bytovom družstve, a pokiaľ tento členský podiel nepatrí pozostalému manželovi (§ 707 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka), súd potvrdí nadobudnutie členského podielu v bytovom družstve podľa dedičských podielov všetkým dedičom, ktorých dedičské právo bolo preukázané [§ 484 prvá veta Občianskeho zákonníka a § 175q ods. 1 písm. d/ O.s.p.]. Na dedičov ale v takom prípade nemôže prejsť spoločné členstvo v bytovom družstve a ani spoločný nájom družstevného bytu, lebo tomu bránia kogentné ustanovenia § 700 ods. 3, § 706 ods. 3 a § 707 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ak sa dedičia následne nedohodnú, na koho z nich prípadne členský podiel v bytovom družstve a kto sa stane nájomcom družstevného bytu, môže sa každý z nich žalobou domáhať, aby tento spor prejednal a rozhodol súd (porovnaj napr. R 98/1998). Pri absencii výslovnej právnej úpravy dopadajúcej na daný právny vzťah sa pri rozhodovaní o žalobe v takom prípade vychádza z analogického (§ 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka) použitia najmä ustanovení § 139 ods. 1 a § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako ustanovení tohto právneho predpisu, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie. O takýto prípad - ako už bolo zmienené - však v tejto veci nešlo.

Predmet občianskoprávneho konania vymedzuje navrhovateľ, a to nielen určením predmetu návrhu, teda tzv. žalobného petitu, ale aj určením rozhodných skutočností uvedených v návrhu. Takto vymedzený predmet konania nie je súd v dôsledku uplatnenia dispozičnej zásady oprávnený meniť. Navrhovateľ disponuje tak samotným konaním (je na ňom, či návrh vôbec podá, prípadne, či ho nevezme späť), ako aj predmetom konania (návrhom vymedzuje, o čom má súd rozhodnúť). Súd je návrhom viazaný a nemôže prisúdiť viac alebo niečo iné, než bolo navrhovateľom navrhované. Výnimky z tejto zásady sú uvedené v § 153 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého môže súd prekročiť návrhy účastníkov a

prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.

Vyhovieť návrhu uplatnenému navrhovateľkou i v dovolaní, ktorým žiadala o zrušenie spoluvlastníckeho vzťahu k členskému podielu na meno odporcu v S. a vyporiadanie tak, že výlučným vlastníkom hodnoty členského podielu sa stane odporca s povinnosťou zaplatiť navrhovateľke 4 979,08 €, možné nebolo; takýto vzťah je totiž právne vylúčený (nemohol vzniknúť, nejestvuje). Z obsahu spisu vyplýva, že členský podiel v stavebnom bytovom družstve nadobudol výlučne odporca (individuálne členstvo). Vznik spoločného členstva navrhovateľky a odporcu v bytovom družstve, keďže neboli manželmi, platná právna úprava (porovnaj § 703 ods. 2, § 705 ods. 2 Občianskeho zákonníka) ani nepripúšťa. Z doposiaľ uvedeného je zároveň zrejmé, že nešlo tu o prípad, kedy z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.

Bol preto správny právny záver (posúdenie) odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti a návrh zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z týchto dôvodov dovolanie navrhovateľky ako nedôvodné podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd však odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznal keďže nepodal návrh na uloženie povinnosti náhrady trov dovolacieho konania (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. októbra 2010

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v. r.

predsedníčka senátu

Za správnosť:

Hrčková Marta